

Models de concertació social i sanitària per desenvolupar societats més inclusives i sostenibles

Resum de les principals reflexions de la jornada

El rol de l'Estat contemporani ha evolucionat cap a un paper de planificador i regulador, amb vista a garantir l'interès públic, cosa que constitueix una transformació de la visió tradicional de l'Estat com a proveïdor de serveis, a favor d'una visió que incorpora diversos actors amb els quals busca garantir la prestació dels serveis. L'estudi de la governança col·laborativa ha demostrat la importància d'una forta governança pública a l'hora de definir les polítiques i les prioritats públiques i de gestionar un sistema en xarxa en què la col·laboració amb altres actors aporti millors coneixements i capacitats institucionals.

En general, les administracions públiques necessiten reforçar-se institucionalment per associar-se amb altres actors de la societat amb garanties. Per això, és important centrar la reflexió i el debat en la responsabilitat i en la capacitat de l'Administració d'assegurar l'accés equitatiu i la qualitat dels serveis públics, per tal d'avançar cap a un model transformador que satisfaci les demandes socials futures, respectant els principis de transparència, equitat, rendició de comptes, capacitat de resposta, eficiència i responsabilitat pública.

El sistema sanitari i social de Catalunya es troba en un moment clau de transformació i canvi. S'enfronta, d'una banda, a les conseqüències sense precedents de la crisi de la COVID-19 i el seu impacte sobre els serveis socials i sanitaris i, de l'altra, a la necessitat de millorar la xarxa de serveis, tal com s'ha constatat als dos darrers anys de pandèmia. Això coincideix amb la transposició de la normativa europea a l'àmbit català i amb el desplegament d'un nou marc normatiu que inclou la futura Llei d'economia social i solidària (ESS) i la regulació dels serveis socials i sanitaris.

El model de concertació té un llarg recorregut històric a Catalunya, amb resultats que el situen com un dels instruments estratègics per fer front a una demanda social creixent. Des del Programa PARTNERS del Centre de Governança Pública d'Esade (EsadeGov), es recomana que els models de concertació s'analitzin des de la mirada del dret comunitari, fent referència a la Directiva del 2014, per posar de manifest el marc jurídic en què s'ha de desenvolupar el debat actual sobre la futura Llei d'economia social i solidària.

Per aquesta raó, es considera oportú reflexionar sobre les possibles concrecions dels models de concertació social i sanitària, amb una visió harmonitzada, en línia amb la Unió Europea, i amb una regulació de l'economia social i solidària que fomenti els principis d'equitat i compromís social de les entitats i dels seus professionals. Per dur a terme aquesta reflexió, per al Programa PARTNERS d'EsadeGov és crucial abordar aquesta qüestió des de l'anàlisi i la reflexió crítica, per tal de proposar solucions i aportar coneixements que afavoreixin el desenvolupament i la millora dels serveis públics i, en conseqüència, el benestar social. En aquest sentit, es proposa reflexionar sobre aspectes clau com ara quins serveis són públics, com han de ser aquests serveis i quines són les entitats que els poden prestar.

Amb relació als serveis públics adreçats a les persones, el dret identifica les prestacions que es consideren drets subjectius de la ciutadania i, per tant, que es poden exigir com a serveis que l'Administració pública ha de garantir. Així, els serveis a la persona són vistos tradicionalment com a serveis públics que l'Administració ha de proporcionar, atès que són de gran importància per a la societat i requereixen professionals altament qualificats per oferir-los.

A Catalunya, el sistema sanitari públic actual, denominat Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT), és un model mixt creat l'any 1990 que té com a objectiu integrar en una única xarxa pública tots els centres socials i sanitaris públics i concertats que actuen amb diferents proveïdors i fórmules de gestió. Concretament, la major part del sistema de salut funciona segons el model de la concertació, que ofereix a la ciutadania la possibilitat d'accedir a centres d'excel·lència en cada especialitat. Aquest model de concertació, d'una

banda, proporciona uns resultats que obtenen un alt nivell de satisfacció dels usuaris i, de l'altra, recomana una xarxa de provisió que sigui estable i sostenible, amb unes entitats que actuïn de forma inclusiva, flexible i diversa i que posin de manifest la compatibilitat amb els objectius de la política pública.

A partir de l'anàlisi dels marcs normatius europeus per a la concertació dels serveis socials i sanitaris, es pot concloure que aquests no discriminen en funció de la titularitat o de la forma jurídica, sinó dels requisits que s'exigeixen. La normativa europea sobre la contractació de serveis per a les persones i sobre l'economia social és inclusiva i no discriminatòria, però requereix un alt grau de compromís social per part dels proveïdors de serveis. Aquests criteris europeus, que permeten no iniciar processos de contractació, encaixen perfectament amb l'essència de la xarxa de concertació sanitària i social de Catalunya.

Malgrat això, en el debat públic actual, centrat en la titularitat de les empreses prestadores de serveis, es promou la idea equivocada que el model concertat privatitza els serveis públics. Per això, es recomana destacar que el model concertat és un model públic de garantia pública, que permet agrupar els coneixements, els recursos i les capacitats de diferents actors que comparteixen uns objectius comuns i que generen valor per a la societat.

La pandèmia de la COVID-19 ha posat de manifest les diferències entre el sector sanitari i el sector social. Atesa l'heterogeneïtat de les entitats que formen part de la xarxa de serveis socials, les competències d'avaluació, seguiment i acreditació no estan integrades ni ben definides. Per tant, és recomanable adoptar un enfocament de la gestió dels serveis que se centri a identificar els resultats que se n'esperen, per tal de definir les fórmules més eficients.

En resum, es recomana adoptar un plantejament orientat a la qualitat dels serveis i a la satisfacció de la població, fonamentat en indicadors i criteris europeus d'equitat, d'eficàcia i eficiència, i que reconegui la importància de l'ESS en la transformació de l'economia. També es destaca la importància de reconèixer les competències dels professionals dels serveis socials i sanitaris per aconseguir una millor qualitat de la cartera de serveis.

A més, una xarxa de serveis com la catalana, que es basa en la col·laboració entre entitats públiques i privades, permet tenir una perspectiva holística del benestar de la persona i acompanyar els ciutadans al llarg de la vida, compartir propòsits i aportar valor. Una llei que respecti els trets distintius de la diversitat i la inclusió del sistema català pot contribuir a millorar la capacitat de les institucions públiques i privades, i crear un sistema que pugui abordar proactivament i de forma transformadora els reptes futurs a fi d'aportar un valor afegit al benestar de la població.

Agraïments

Aquest document és un recull de la jornada de reflexió “Models de concertació social i sanitària per desenvolupar societats més inclusives i sostenibles”, que tingué lloc a Esade el 25 de maig de 2022, amb experts dels sectors públic i privat dels àmbits sanitari i social català. Jornada organitzada conjuntament pel Programa PARTNERS del Centre de Governança Pública d'Esade (EsadeGov) i La Unió.

Les persones següents han participat en la taula de reflexió i hi han aportat la seva expertesa i experiència, contribuint com a ponent Joaquín Tornos, catedràtic de dret administratiu de la Universitat de Barcelona.

També hem comptat amb l'assistència i les reflexions de **Josep M. Bosch** (assessor jurídic de La Unió), **Neus Colet** (directora general de Contractació Pública de la Generalitat de Catalunya), **Gemma Craywinckel** (gerent del Parc Sanitari Pere Virgili), **Juan Jesús Domingo** (CEO de Mémora), **Marc Esteve** (director d'EsadeGov), **Roser Fernández** (directora general de La Unió), **Manuel Férez** (director de l'Institut de Direcció Pública d'EsadeGov), **Federica Giardina** (ajudant de recerca d'EsadeGov), **Laura Peracaula** (codirectora general de Suara Cooperativa), **Tomàs Llompart** (codirector general de Suara Cooperativa), **Enric Mangas** (president de la Junta Directiva de La Unió), **Meritxell Masó** (secretària general del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya), **Ramon Maspons** (director de l'àrea d'Innovació i Prospectiva de l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya - AQUAS), **Manel Peiró** (director de l'Institute for Healthcare Management d'EsadeGov), **Mònica Reig** (directora del Programa PARTNERS d'EsadeGov), **Albert Sumarroca** (CEO de SYNLAB Iberia).

Són socis promotors de PARTNERS:

